

Warszawa, 22 maja 2024 r.

Szanowny Pan Kacper Lawera, Przewodniczący Zespołu ds. Praw i Obowiązków Ucznia,
Dyrektor Departamentu Komunikacji Ministerstwa Edukacji Narodowej,

Szanowny Panie Przewodniczący, Szanowny Panie Dyrektorze,

W imieniu [Green REV Institute](#), Operatora Programu [Roślinna Szkoła](#) oraz partnerów Programu zwracam się do Pana Dyrektora z prośbą o pilne podjęcie prac rzecz wdrażania postulatów Programu Roślinna Szkoła do działań realizowanych przez Zespół ds. Praw i Obowiązków Ucznia.

O Programie Roślinna Szkoła

Program Roślinna Szkoła jest realizowany przez Green REV Institute jako operatora Programu oraz organizacje partnerskie: koalicję na rzecz sprawiedliwej transformacji systemu żywności [Future Food 4 Climate](#), Klub Myśli Ekonomicznej, Rodziców dla Klimatu, Fundację Onkologiczną Rakiety, Polską Radę Organizacji Młodzieżowych. Postulaty Programu poparło aż 40 radnych z całej Polski, Minister Klimatu i Środowiska Mikołaj Dorożala, Ministra Klimatu i Środowiska Urszula Zielińska oraz liderzy i liderki opinii.

W centrum zielonej transformacji Program stawia szkołę, jedno z najważniejszych miejsc każdej lokalnej wspólnoty, osób uczniowskich, lokalnych liderów, samorządu Szkoła ma wpływ na wiedzę i kształtuje zachowania obywateli i obywaterek. Od najmłodszych lat buduje poziom świadomości i odpowiedzialność za planetę, środowisko, prawa człowieka i prawa zwierząt. „Roślinna szkoła” to również jej otoczenie – wspólnota, organizacje społeczne, lokalny biznes i władze samorządowe.

Postulaty:

1. Włączenie celów w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego do strategii rozwoju miast. Polityki miejskie muszą uwzględniać rolę żywności i projektować działania dla zdrowia, planety, praw człowieka i praw zwierząt.
2. Współpraca samorządów, wymiana dobrych praktyk pomiędzy lokalnymi władzami w zakresie inicjatyw i projektów dotyczących bezpiecznych, zrównoważonych i lokalnych systemów żywieniowych.
3. Implementacja do samorządowych Programów Współpracy możliwości realizacji projektów przez organizacje społeczne na rzecz zdrowej, lokalnej, etycznej i bezpiecznej klimatycznie żywności.
4. Wprowadzenie w szkołach praktycznej edukacji żywieniowej, tworzenie przyszkolnych ogrodów warzywno-edukacyjnych i roślinnych warsztatów kulinarnych, uczenie szacunku do żywności, środowiska i praw zwierząt.
5. Współpraca z dietetyczkami/kami, edukacja kadry nauczycielskiej oraz personelu stołówek w zakresie tworzenia jadłospisów na podstawie aktualnych zaleceń zdrowego żywienia oraz przeciwdziałania marnowaniu żywności.
6. Promocja diety roślinnej, organizowanie spotkań w szkołach, lokalnych centrach aktywności, bibliotekach, domach kultury.

7. Włączenie w zieloną transformację głosu lokalnych społeczności, rodziców, opiekunek/ów, osób uczących się, mieszkank i mieszkańców, żeby tworzyć wspólnotę dla zdrowej, lokalnej i roślinnej żywności.
8. Rozwój rolnictwa wspieranego przez lokalną społeczność; pomoc merytoryczna, techniczna i finansowa ze strony samorządów. Współpraca lokalnych instytucji publicznych z lokalnymi rolniczkami i rolniczkami.
9. Wprowadzenie zielonych zamówień publicznych dla produktów spożywczych zamawianych w szkołach. Stawiamy na żywność wysokiej jakości, lokalną, sezonową, o dużej zawartości składników odżywczych, od certyfikowanych producentów.
10. Zagwarantowanie pełnego dostępu do zdrowych, roślinnych i pełnowartościowych posiłków w każdej szkole i każdego dnia (bez konieczności okazania zaświadczenia lekarskiego).

Działania Zespołu ds. Praw i Obowiązków Ucznia

Zespół ds. Praw i Obowiązków Ucznia został powołany 26 marca 2024 r. na podstawie Zarządzenia Nr 27 Ministra Edukacji jako organ pomocniczy Ministra Edukacji. Zgodnie z Zarządzeniem do zadań Zespołu należą

- analiza i ocena przepisów prawa dotyczących praw i obowiązków ucznia;
- przygotowanie projektu zmian ustawowych w zakresie;
- ujednolicenia i skatalogowania praw ucznia;
- utworzenia funkcji rzecznika praw ucznia na poziomach: ogólnopolskim, wojewódzkim i szkolnym;
- wzmocnienia pozycji ucznia i samorządu uczniowskiego w systemie oświaty;
- przygotowywanie dla Ministra opinii i stanowisk w zakresie praw i obowiązków ucznia;
- wspieranie działań informacyjno-promocyjnych z zakresu praw i obowiązków ucznia.

kontakt@greenrev.org | Giordana Bruna 34 / skrytka 5, 02-523 Warszawa, Polska

KRS 0000521182 | NIP 5213677634 | REGON 147376122

W związku z powyższym zwracamy się z apelem o: analizę i ocenę przepisów prawa dotyczących praw osób uczniowskich do posiłków w szkołach, prawa do informacji oraz prawa do edukacji, uwzględnienie w pracach projektu zmian ustawowych w zakresie - projektu zmian Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach¹ a także, zgodnie z wystąpieniem generalnym prof. Marcina Wiącka, Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministry Zdrowia z dnia 3 kwietnia 2024 r.² przygotowanie i wydanie rozporządzenia w ramach „wymagań obowiązujących przy prowadzeniu żywienia” i „mając na oraz wymagania zdrowotne”, z uwzględnieniem zagwarantowania potrzeb osób na dietach bezmięsnych³.

Zmiana prawa w obszarze żywienia zbiorowego jest konieczna i pilna z kilku powodów. Obecne przepisy stoją w sprzeczności z prawami osób uczniowskich do dostępu do posiłków zgodnie z dietą, światopoglądem oraz działaniami na rzecz ochrony praw człowieka, zwierząt i planety. Przeprowadzone przez Green REV Institute i Future Food 4 Climate w 2022 r. badanie⁴ dot. żywienia w szkołach w Polsce wskazuje wyraźnie na konieczność reformy w obszarze żywienia zbiorowego. “Jednym z głównych wniosków badania jest brak dostępności do żywienia jako takiego na poziomie odpowiadającym potrzebom osób uczących się. Istnieje kilka głównych sposobów uzupełniania tych systemowych braków. Prawie 80% (78,1%) osób

---

¹ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20160001154>

² https://futurefood4climate.eu/wp-content/uploads/2024/04/Do_MZ_zbiorowe_zywienie_wymogi_3_04_2024.pdf

³ na podstawie art. 72, ustępu 6 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia - <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20061711225>

⁴ <https://futurefood4climate.eu/biblioteka/dostepnosc-weganskich-posilkow-w-szkolach-badanie/>

uczących się przynosi jedzenie z domu, co w połączeniu z brakiem możliwości podgrzania go (brak systemowych rozwiązań w tym zakresie) oznacza, że zjadane posiłki są zimne. 40% (40,6%) osób korzysta z oferty sklepów zlokalizowanych w pobliżu szkół, co w połączeniu z zakazem opuszczania szkoły podczas zajęć dydaktycznych także daje efekt zjedania zimnych posiłków. **Najbardziej niezgodny z zasadami zdrowego i zbilansowanego żywienia jest fakt, że prawie 1/4 (24,2%) badanych nie je żadnego posiłku podczas przebywania w szkole.** Wpisując to w kształt zajęć dydaktycznych w polskim systemie oświaty oznacza to, że niektóre osoby uczące się spędzać mogą nawet 8-10 godzin w szkole bez zjedzenia pełnowartościowego posiłku.” Jednym z podstawowych praw ucznia jest prawo do posiłku. Z przeprowadzonej przez Green REV Institute analizy ponad 500 jadłospisów szkolnych wynika, że jakość żywności jest bardzo niska, proponowane posiłki bardzo rzadko są posiłkami bez produktów zwierzęcych, co jest dodatkowo utrudnione przez zapisy Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach zapisem o konieczności zapewnienia produktów mlecznych, mleka każdego dnia oraz zapewnienia raz w tygodniu mięsa z ryb.

Prawo musi odpowiadać na sprawiedliwą transformację systemu żywności, klimatu i nie może dyskryminować żadnej z osób uczniowskich. Taka zmiana ma szerokie poparcie nie tylko społeczne, ale także poparcie osób decydenckich. Od 2022 r. w całej Polsce osoby aktywistyczne występowały z petycjami obywatelskimi ws. zapewnienia dostępu do roślinnych, wegańskich posiłków w swoich miastach i gminach. Radni samorządowi w Polsce zwracali się w drodze interpelacji do władz samorządowych. Interpelacje złożyli: radna Miasta Poznania Dorota Bonk - Hammermeister, radny Dzielnicy Białołęka Filip Pelc, radni Katowic Patryk Białas, Magdalena Wieczorek, Tomasz Maśnica, Andrzej Warmuz, radny Gdańska Łukasz Bejm, radna Dzielnicy Ochota Sylwia Mróz oraz radna Anita Szymańska, radny Suwałk Wojciech Pająk, radny Krakowa Łukasz Gibała, radna Wrocławia (obecnie Posłanka na Sejm X kadencji) Jolanta

kontakt@greenrev.org | Giordana Bruna 34 / skrytka 5, 02-523 Warszawa, Polska

KRS 0000521182 | NIP 5213677634 | REGON 147376122

Niezgodzka, radna Cieszyna Joanna Wórzeczka, radna Ostródy Agnieszka Karłowicz, radny Kielc Michał Braun (także ws. monitorowania marnowania żywności przez Miasto), radna Gorzowa Wielkopolskiego Marta Bejnar-Bejnarowicz 15, radni Torunia Margareta Skerska-Roman, Bartosz Szymanski. Wniosek dot. dostępu do wegańskich posiłków był omawiany w ramach Komisji Oświaty i Wychowania w Poznaniu (wsparty przez radne Martę Mazurek oraz Hannę Owsianą).

Działania na rzecz prawa do dostępu do zdrowej żywności oraz reformy wyżywienia zbiorowego popiera także Monika Horna - Cieślak Rzeczniczka Praw Dziecka⁵.

W piśmie do Izabeli Leszczyzny, Ministry Zdrowia z dnia 1 marca 2024 r.⁶ zaproponowaliśmy rozwiązanie w obszarze nowelizacji Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

Proponowane zmiany rozporządzenia obejmują:

zmiana § 2 ust. 2 rozporządzenia poprzez wprowadzenie następującej treści:

2. Środki spożywcze, o których mowa w ust. 1, dobiera się w taki sposób, aby:

1) na całodzienne żywienie składały się środki spożywcze pochodzące z różnych grup środków spożywczych;

*2) posiłki (śniadanie, obiad, kolacja) zawierały produkty z następujących grup środków spożywczych: produkty zbożowe lub ziemniaki, warzywa lub owoce, mleko lub produkty mleczne lub **napoje zastępujące mleko lub produkty zastępujące nabiał**, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia, mięso, ryby, jaja, orzechy, nasiona roślin strączkowych i inne nasiona oraz tłuszcze;*

---

⁵ <https://futurefood4climate.eu/wp-content/uploads/2024/03/cedf24bd-896e-4eb5-8acf-3829132cc5b0.pdf>

⁶ <https://roslinnaskola.pl/wp-content/uploads/2024/03/Pani-Izabela-Leszczyzna-Ministra-Zdrowia-apel-strony-eksperckiej-i-spoecznej.pdf>

- 3) zupy, sosy oraz potrawy sporządzane były z naturalnych składników, bez użycia koncentratów spożywczych, z wyłączeniem koncentratów z naturalnych składników;
- 4) od poniedziałku do piątku były podawane nie więcej niż dwie porcje potrawy smażonej, przy czym do smażenia jest używany olej roślinny rafinowany o zawartości kwasów jednonienasyconych powyżej 50% i zawartości kwasów wielonienasyconych poniżej 40%;
- 5) napoje przygotowywane na miejscu zawierały nie więcej niż 10 g cukrów w 250 ml produktu gotowego do spożycia;
- 6) każdego dnia były podawane:
  - a) co najmniej dwie porcje mleka lub produktów mlecznych lub **napojów zastępujących mleko lub produktów zastępujących nabiał, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia,**
  - b) co najmniej jedna porcja z grupy mięso, jaja, orzechy, nasiona roślin strączkowych,
  - c) warzywa lub owoce w każdym posiłku,
  - d) co najmniej jedna porcja produktów zbożowych w śniadaniu, obiedzie oraz kolacji;
- 7) w żywieniu całodziennym było podawane przynajmniej pięć porcji warzyw lub owoców;
- 8) co najmniej raz w tygodniu były podawane **posiłki niezawierające produktów odzwierzęcych, poprzez które rozumie się posiłki, które nie zawierają żadnych produktów pochodzenia zwierzęcego.**

Jednocześnie powinny zostać podjęte działania na rzecz wydania przez Ministra Zdrowia rozporządzenia określającego wymagania obowiązujące przy prowadzeniu żywienia zbiorowego w szpitalach (delegację ustawową dla takiego uregulowania stanowi art. 72 ust. 6 ustawy z dnia

25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia), zgodnie z wystąpieniem generalnym prof. Marcina Wiącka Rzecznika Praw Obywatelskich⁷.

Analiza powinna dotyczyć także funkcjonowania otoczenia żywnościowego w placówkach. Osoby uczniowskie muszą mieć dostęp do zdrowych, lokalnych, nieprzetworzonych posiłków i produktów. Szkoły nie mogą być miejscem, w którym kształtowane są niezdrowe nawyki żywieniowe i konsumenckie. Dotyczy to nie tylko samej podstawy programowej, ale także działających sklepów, sklepików, wyżywienia w trakcie imprez, wycieczek, etc.

W przedstawionych przez Green REV Institute rekomendacjach dot. podstawowy programowej pt. edukacja zdrowotna⁸ wskazujemy nie tylko na samą zawartość podstawy programowej, ale także na konieczność zadbania o miejsca, w których osoby młode kupują czy otrzymują żywność. Szkoła powinna stanowić pierwsze wspólnotowe miejsce dla sprawiedliwej żywności, nie zaś, jak obecnie kształtować niezdrowe nawyki żywieniowe, przyczyniać się do braku zainteresowania żywnością w kontekście pochodzenia, sposobu produkcji oraz zniechęcać do sprawczości w systemie żywnościowym. Dlatego tak ważne jest zapewnienie wsparcia dietetyków, dietetyczek, wspieranie lokalnych rolników i rolniczek, zakładanie ogrodów warzywnych, poznawanie sposobu produkcji żywności i jej wpływu na klimat, prawa człowieka i zwierzęta tzw. hodowlane. Niewątpliwie jednym z przedmiotów czy tematów powinna być Wspólna Polityka Rolna i prawa osób konsumenckich. W dobie katastrofy klimatycznej i konfliktów potrzebujemy kompleksowej, zaplanowanej edukacji dla sprawiedliwości żywnościowej. Żywność wpływa na nasze zdrowie, jakość życia, klimat, środowisko naturalne, rolników i rolniczki.

---

⁷ https://futurefood4climate.eu/wp-content/uploads/2024/04/Do_MZ_zbiorowe_zywienie_wymogi_3_04_2024.pdf

⁸ <https://futurefood4climate.eu/wp-content/uploads/2024/05/Rekomendacje-edukacja-zdrowotna.docx-2-1.pdf>

W kontekście wielowymiarowej tematyki jaką jest żywność apelujemy także o dodanie do katalogu praw ucznia prawa do dostępu do zdrowej, zrównoważonej, roślinnej żywności w zgodzie z dietą, światopoglądem, przekonaniem oraz aktualną wiedzą naukową. Konieczne jest także dodanie prawa do dostępu do żywności w kontekście otoczenia żywności - sklepów, imprez, wydarzeń, wycieczek. Apelujemy także o wyraźne wskazanie, że osoby uczniowskie mają prawo dostępu do rzetelnej, naukowej wiedzy na temat transformacji systemu żywności i sprawiedliwości żywnościowej. Osoby uczniowskie mają prawo jako obywatele, obywatelki, osoby konsumenckie do wiedzy na temat wpływu systemu żywności na:

- spadek bioróżnorodności;
- niszczenie lokalnych społeczności poprzez działania ferm wielkotowarowych;
- naruszanie praw człowieka i ludności rdzennej w systemie żywności;
- intensyfikację i globalizację systemów żywności i łańcucha dostaw powodujące upadek małych gospodarstw i ograniczanie dochodów rolników i rolniczek kosztem agrobiznesów;
- zdrowie publiczne w kontekście antybiotykooporności, chorób dietozależnych, pandemii, zoonoz, zdrowia osób mieszkających w pobliżu ferm;
- zanieczyszczenie wód, powietrza, gleby przez produkcję zwierzęcą;
- cierpienie miliardów zwierząt i bilionów ryb;
- emisje z sektora rolnictwa.

Jednocześnie apelujemy, aby **Rzecznicy i Rzeczniczki Praw Osób Uczniowskich** mieli obowiązek monitorowania i analizowania otoczenia żywnościowego w placówkach edukacyjnych, dostępu do zdrowej, w pełni roślinnej, wegańskiej żywności, jakości oferowanej żywności. To wyjątkowo istotne, aby osoby uczniowskie, które są dyskryminowane z powodu diety otrzymały pilne wsparcie od rzeczników i rzeczniczek w tym zakresie.

Chcemy także prosić o rozpoczęcie wspólnie z Ministerstwem Edukacji Narodowej **ogólnopolskiej kampanii Roślinna Szkoła** jako programu, który działa na rzecz zdrowia, prawa do życia w czystym środowisku, wspiera prawa dziecka, wspiera ochronę zwierząt oraz buduje wspólnotę dla zdrowej, zrównoważonej żywności. Osoby uczniowskie mają prawo być sprawczymi dla swojego zdrowia, planety, praw człowieka i zwierząt. Żywność łączy i powoduje, że możemy budować mosty i dialog. Dlatego tak ważny jest udział Zespołu ds. Praw i Obowiązków Ucznia oraz samego Ministerstwa Edukacji Narodowej w stworzeniu kampanii, promowaniu sprawiedliwości żywnościowej, budowania świadomości i wiedzy dot. rolnictwa i systemu żywności.

Czekając na Państwa odpowiedź pozostajemy do dyspozycji.

Z poważaniem,

Do wiadomości:

Barbara Nowacka, Ministra Edukacji Narodowej,

Magdalena Zaremba, Sekretarz Zespołu ds. Praw i Obowiązków Ucznia,

Agata Dawidowska, Członkini Zespołu ds. Praw i Obowiązków Ucznia,

Jakub Dorosz Kruczyński, Członek Zespołu ds. Praw i Obowiązków Ucznia,

Sylwia Jaskulska, Członkini Zespołu ds. Praw i Obowiązków Ucznia,

Łukasz Korzeniowski, Członek Zespołu ds. Praw i Obowiązków Ucznia,

Marcin Kruszewski, Członek Zespołu ds. Praw i Obowiązków Ucznia,

kontakt@greenrev.org | Giordana Bruna 34 / skrytka 5, 02-523 Warszawa, Polska

KRS 0000521182 | NIP 5213677634 | REGON 147376122

Magdalena Mikołajewska, Członkini Zespołu ds. Praw i Obowiązków Ucznia,
Sebastian Płonka, Członek Zespołu ds. Praw i Obowiązków Ucznia,
Mikołaj Wolanin, Członek Zespołu ds. Praw i Obowiązków Ucznia,
Łukasz Wolański, Członek Zespołu ds. Praw i Obowiązków Ucznia.